

Vandaag leven seculier of godsgelovig

Auteur: Marc Bittremieux

September 2017

Meer dan alleen de ratio

Mensen over heel de wereld leven vanuit een visie op het leven, soms wazig en onuitsproken, soms sterk geprononceerd. Deze levensvisie geeft voor elk van ons richting aan het leven, waardoor voorkeuren, gedragingen en standpunten herkenbaar worden en benoemd kunnen worden. Deze individuele visies zijn meestal geënt op breder gedeelde levensbeschouwingen, filosofieën, godsdiensten, ... wat we in een ruime betekenis 'religies' kunnen noemen.

Zo zijn er overal ter wereld religies. Ze (b)lijken te beantwoorden aan een individuele en een culturele noodzaak. Dit zorgt ervoor dat eigenlijk elke mens 'religieus' is, wat wil zeggen: dat elke mens minstens de *mogelijkheid* heeft om ontvankelijk te zijn voor gebeurtenissen die geen rechtstreeks resultaat zijn van eigen redeneringen en werkzaamheden.

In onze westerse cultuur zijn er mensen die zich hiertegen bewust afzetten: ze hebben wel belevingen, ze worden wel gegrepen door het leven, de liefde en het lijden, maar ze wijzen die af als niet terzake, of onbestaand, en meer bepaald 'minstens niet rationeel'. Hun visie op het leven moet per se passen binnen een kader van denkmodellen die rationeel evident en logisch bewijsbaar, wetenschappelijk verantwoord moeten zijn.

Maar tal van aspecten uit ons leven zijn niet rationeel verklaarbaar: we worden verliefd of diep gegriefd, we zijn verontwaardigd of

hoopvol, we voelen ons vernederd of zijn gecharmeerd, we houden van bepaalde muziekgenres of hebben een voorliefde voor bepaalde engagementen, we dromen een carrière voor onszelf en verwachten van onze kinderen dat ze 'waardenvol' en 'waardig' zouden leven, ... Deze vele levensaspecten afdoen als niet terzake of niet de moeite waard om er onze reflectie aan te spenderen omdat ze niet als rationeel gekenmerkt kunnen worden, ... welnu, dat is niet het 'huis' dat vele mensen willen bewonen. Maar we stellen hierbij ook vast dat we vandaag levensbeschouwelijk in verwarrende tijden leven. Er zijn immers talloos veel 'huizen' om zich ergens al dan niet gelovig of al dan niet secularer thuis te voelen als het over spirituele diepgang gaat.

Het grote probleem hierbij is wellicht dat we geen klare taal (meer) hebben waarin we elkaar verstaan als het over de dingen gaat die verwijzen naar een werkelijkheid die ons overstijgt, ons aanspreekt, ons onthutst en draagt. De taal die we toch gebruiken wordt al vlug wazig en voor meerdere interpretaties vatbaar. In hoeverre zeggen we niet hetzelfde als we zeggen dat we 'geloven', of openstaan voor 'spiritualiteit', of verlangen een 'innerlijke levenskunst' te ontwikkelen, ... Zijn de verschillen dan zó fundamenteel waardoor samspraak en invoeling niet mogelijk zijn?

Religie als het aangaan van een persoonlijke verbinding

In deze verwarrende tijden zijn er extreem 'leervasten' die zonder enige vorm van twijfel

overtuigd zijn van *dè waarheid* die ze uit een beperkt aantal bronnen halen en waarmee ze anderen als het ware neersabelen. Zij vertolken meestal een godsdienstige leer met een streng-dogmatisch karakter, waarbij ze oude geschriften, die opgebouwd zijn rond mythische verhalen, letterlijk lezen. Hierbij beseffen ze niet dat die oude geschriften zelf de historische tand des tijds hebben ondergaan en geschreven zijn in een taal met een (beperkte) woordenschat en in denkkaders die sterk afwijken van ons huidig mensbeeld en wereldbeeld. Interpretatieve hertalingen om aan te sluiten bij ons huidig levensgevoel zijn volgens hen hierbij uit den boze. Deze vorm van religie is spoor niet of is zelfs conflictueus met onze tijdsgeest. Wij nemen hier afstand.

Godsdiensten zijn, vanuit deze manier van kijken, religies. Maar ook andere levensvisies die niet vanuit een godsbegrip vertrekken zijn religies, zoals boeddhisme, vrijzinnigheid, levensfilosofieën, ... En in nog bredere betekenis: elke maatschappelijk relevante organisatie met een -seculiere inspiratie, die een mens- en wereldbeeld vertolkt dat mensen aanspreekt om zich ermee te verbinden hebben een religie-onderbouw, bv.: Artsen-zonder-grenzen, Greenpeace, Unicef, Natuurpunt, ...

Wij voelen met vele anderen aan dat zo'n vaste onveranderlijke godsdienstige waarheid afkomstig is uit een cultureel en religieus voorbij verleden. Deze erfenis, *als traditie*, kan bron van inspiratie zijn om richtingen te geven, evenwel zonder ze het laatste woord te geven of hedendaagse discussies te blokkeren. Voor ons is 'waarheid' altijd hoogstens een gedeeltelijke waarheid, omdat ze tijdsgebonden is, meerzijdig en dynamisch, creatief in voortschrijdend inzicht en steeds weer 'illussies' openbrekend, voorbijgaand en dus altijd onvolledig en nooit definitief. Maar wij *verbinden* ons ermee, vanuit opvoeding en persoonlijke belevingen, vanuit culturele aanwezigheid in hun omgeving of ontmoetingen. En

dit 'zich verbinden' doen we in tijdelijke of langdurige (levens-)projecten, individueel of in groep, uitgedrukt in bepaalde teksten, samenkomsten, rituelen, geloften en missies.

Dit is een van de mogelijke betekenissen van het woord 'religie'(re-ligare): jezelf telkens opnieuw verbinden met een levensvisie samen met 'gelijkgestemden'. Zo is religie een woord dat verwarrend en bevreemdend klinkt: welke diverse en tegenstrijdige ladingen zitten er niet onder verscholen? Maar tegelijk is 'religie' ook een woord waarin velen het persoonlijk gegrepen zijn in het leven en het eigen zoeken naar een spirituele gedragenschap kunnen herkennen. Zo kunnen zowel de zoekers als de 'leervaste ijveraars' zich religieus noemen.

Het is kenmerkend voor religies in deze brede betekenis dat ze een zulkdanige levensvisie pogen te vertolken:

- die in de kern levensbevestigend en groeibevorderend is
- die radicaal is, maar gewelddadigheid uitsluit en streeft naar verbinding
- die bereid is tot actualiserende herinterpretatie
- die op een of andere wijze mensen prikkelt tot persoonlijke (innerlijke) opbouw,
- die mensen naar buiten toe motiveert om zich te engageren
- en die zodoende ook zin-openend is.

